

*Kamensko, Pavlinski samostan i župna crkva Marije Snježne
Fotodokumentacija ECCM HQ, Humanitarian Section, Zagreb, lipanj, 1994.*

DJELOVANJE PROMATRAČKE MISIJE EUROPSKE ZAJEDNICE U OČEVIDU STANJA KULTURNE BAŠTINE U HRVATSKOJ

*Branka Šulc
Muzejski dokumentacioni centar
Zagreb*

Promatračka misija Europske zajednice (European Community Monitoring Mission) dobila je tijekom svibnja 1994. godine mandat da otpočne očevid i dokumentiranje stanja spomeničke baštine na području bivše Jugoslavije. Na zahtjev Vlade Nizozemske i Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, koja je na svojoj sjednici 14. travnja 1994. godine, donijela i preporuku da ECMM treba preuzeti aktivnu ulogu u očevidu kulturne baštine u bivšoj Jugoslaviji.

ECMM sa sjedištem u Zagrebu već vrlo aktivno radi na svojoj novoj zadaći.

Suradnja s institucijama zaduženima za provedbu mjera zaštite kulturne baštine u Hrvatskoj - Muzejskim dokumentacionim centrom, Zavodom za zaštitu spomenika kulture Ministarstva kulture i prosvjete, Institutom za

povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, sa Promatračkom misijom EZ-a u Zagrebu, otpočela je već potkraj 1991. godine u svrhu pokušaja organiziranja očevida stanja nepokretnih spomenika kulture, muzeja, galerija, arhiva i knjižnica na okupiranom području Hrvatske.

Prema zaključcima donesenim na 1. međunarodnom skupu o zaštiti i obnovi kulturne baštine u Hrvatskoj tijekom i poslije rata, održanom prosinca 1991. godine u Zagrebu, u organizaciji Fondacije ARCH iz Lugana, a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske, jedan od prioriteta bio je i iniciranje osnivanja zasebne radne grupe unutar Promatračke misije EZ-a u Zagrebu za evidentiranje i dokumentiranje stanja spomeničke baštine u okupiranom dijelu Hrvatske.

Uz vrlo aktivni angažman Fondacije ARCH iz Lugana, napose njezine voditeljice Francesce von Habsburg, i predstavnika koordinativnih institucija za zaštitu kulturne baštine u Hrvatskoj, održano je i nekoliko sastanaka pri ECMM-u u Zagrebu u svrhu nalaženja mogućnosti za suradnju, inicirano je osnivanje zasebnoga Kulturnoga odjela pri ECMM-u, pripremljene su prioritete liste za očevid stanja spomeničke baštine na okupiranom području Hrvatske, težilo se primjeni međunarodnih konvencija za zaštitu kulturne baštine, napose Haaške konvencije, predložena je i stručna ekipa kolega iz inozemstva koja je trebala surađivati s Promatračkom misijom EZ-a u Zagrebu i dr. Budući da ECMM sve do 1994. godine nije imao mandat za obavljanje praćenja stanja kulturne baštine u Hrvatskoj, nije bila moguća ni provedba većine navedenih prijedloga.

Ipak, zahvaljujući razumijevanju predstavnika ECMM-a u Zagrebu,

*Kamensko, Dio oštećenog oltara župne crkve Marije Snježne
Fotodokumentacija ECCM HQ, Humanitarian Section, Zagreb, lipanj, 1994.*

obavljen je dio očevida stanja kulturne baštine u okupiranom području Hrvatske i upravo su to bile i prve relevantne informacije koje su usmjeravale i nastojanja hrvatskih institucija za zaštitu pokretne i nepokretne kulturne baštine na učestalije zahtjeve i prema UNESCO-u i prema ICOM-u za organiziranjem posebne službe ili posebno podučene grupe stručnjaka unutar snaga UN-a i ECMM-a, za očuvanjem mira u zemljama zahvaćenim ratom, koja će biti zadužena da osigura poštovanje prema kulturnim dobrima i koja će surađivati s civilnim službama koje su odgovorne za zaštitu spomenika kulture, evidentirati stanje spomenika kulture, te dati mandat i ovlasti glede pitanja zaštite kulturnih dobara i nadgledanja primjene Haaške i ostalih međunarodnih konvencija. Prijedlogom dr. Colina Kaisera, stručnoga savjetnika Vijeća Europe, koji je počev od 1991. godine bio u brojnim misijama utvrđivanja stanja spomeničke baštine tijekom i poslije rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, iznesenim u njegovu Izvješću s misije realizirane u ožujku 1994. godine, koji donosimo u prilogu, da Vijeće Europe osnaži suradnju s Promatračkom misijom Europske zajednice i u očevidu kulturnog naslijeđa u UNPA područjima Hrvatske, pokrenuta je i rasprava o tom pitanju na razini Parlamentarne skupštine Vijeća Europe kada je donesen i zaključak o novome mandatu ECMM-a na području bivše Jugoslavije. Sadržaj novoga mandata ECMM-a temelji se na osnovi Ratnog zakona (The Law of War) koji uz ostale sadržava i Ženevsku te Haašku konvenciju, i kojim se osigurava brži protok informacija i putem Parlamentarne skupštine Vijeća Europe i suradnja u daljnjim misijama utvrđivanja stanja spomeničke baštine.

Promatračka misija EZ-a, novim mandatom i proširenjem ovlasti djelovanja i na praćenje stanja kulturnog naslijeđa pridonosi i oblikovanju relevantnije slike stanja o devastaciji ali pokadšto i očuvanju dijela spomeničke baštine u UNPA područjima Hrvatske.

Smanjenje političko-vojne uloge Promatračke misije daje njihovoj nevelikoj strukturi i mogućnost većeg angažiranja u pitanjima kulturne baštine. Humanitarna sekcija ECMM-a u Zagrebu primat će listu prioriteta za očevid spomenika kulture od Vijeća Europe, a usko će surađivati s regionalnim i nacionalnim institucijama u Hrvatskoj zaduženima za zaštitu spomenika kulture, muzeja, arhiva i dr.

Nastojat će ponovno uspostaviti i profesionalne kontakte između kulturnih institucija iz UNPA-područja i Hrvatske koji su prekinuti tijekom rata i nastojati zaštititi oštećene kulturne spomenike na okupiranom teritoriju Hrvatske u suradnji s lokalnim vlastima u svrhu prevencije daljnjih oštećenja.

Rad na terenu popraćen je opsežnom foto-dokumentacijom i ispunjavanjem posebnog, u tu svrhu kreiranog upitnika, koji se može

prema potrebi i prijedlogu regionalnih i nacionalnih kulturnih institucija u Hrvatskoj i dopunjavati.

Pri humanitarnom odjelu ECMM-a u Zagrebu osnovana je i informatička služba za vođenje dokumentacije o radu na terenu.

Izvješća o rezultatima istraživačkoga rada humanitarne sekcije ECMM-a bit će objavljučivana u The Humanitarian Activity Weekly Report u rubrici Kulturna baština.

Suradnja MDC-a s ECMM-ovom humanitarnom sekcijom u Zagrebu, u svrhu očevida stanja u 17 muzeja i galerija na okupiranom području Hrvatske, dala je izvanredne rezultate. Prvi puta od početka rata informirani smo, uz adekvatne dokumentacijske podloge, o stanju muzeja u Vukovaru, Iloku, Kninu, Benkovcu, Drnišu, Obrovcu, Jasenovcu, i depou Gradskog muzeja Karlovac u Kamenskom. Gotovo svi ti muzeji, osim Memorijalnoga muzeja u Jasenovcu, su otvoreni su za javnost, i osim zbirki vukovarskoga i drniškoga muzeja, cjeloviti ili je dio građe deponiran. Zbirka radova, skulptura i slika, Ivana Meštrovića iz Drniškoga muzeja, deponirana je u kninskom muzeju, osim 7 slika koje su vjerojatno ukradene, a nestanak prijavljen tamošnjoj policiji. Etnografska zbirka i knjižnica iz Drniškoga muzeja također su u Kninskom muzeju.

Suradnjom u provedbi novoga mandata ECMM-a s brojnim kulturnim institucijama u Hrvatskoj, ističu se gospodin Albert Hittmeyer, direktor Humanitarnoga ureda ECMM-a u Zagrebu, i gospodin Jan E. Boeles, voditelj Nizozemske delegacije, te napose dr. Colin Kaiser, dijelom i pokretač ubrzanijeg rješavanja novoga mandata ECMM-a.

Primljeno: 7. 7. 1994

*Kamensko, Pavlinski samostan i župna crkva Marije Snježne
Fotodokumentacija ECCM HQ, Humanitarian Section, Zagreb, lipanj, 1994.*

THE ACTIVITIES OF EUROPEAN COMMUNITY MONITORING MISSION ON MONITORING THE SITUATION OF CULTURAL HERITAGE IN CROATIA

Branka Šulc
Museum Documentation Centre
Zagreb

In May 1994, European Community Monitoring Mission (ECMM) was assigned a mandate to monitor and document the situation of cultural heritage in the area of former Yugoslavia. Upon the request of the government of Netherlands, Parliamentary Session of the Council of Europe of 14. April 1994. recommended that ECMM should take an active part in the monitoring of cultural heritage in former Yugoslavia.

The ECMM stationed in Zagreb has been already very active on this new assignment.

The cooperation between the EC Monitoring Mission at Zagreb and the institutions assigned to carry out measures to protect cultural heritage - Museum Documentation Centre, the Institute for the Protection of Cultural Heritage of the Ministry of Culture and Education, the Institute for History of Arts of the University of Zagreb - started by the end of 1991., with the aim to attempt to organize monitoring of immovable cultural monuments, museums, galleries, archives and libraries in the occupied areas of Croatia.

According to the conclusions of the 1. International Session on the Protection and Restoration of Cultural Heritage in Croatia during and after the war, which convened in December 1991. in Zagreb, and was organized by ARCH Foundation of Lugano under the auspices of the Ministry of Culture and Education of the Republic of Croatia, one of the priority tasks was the establishment of a special team for monitoring and documenting the situation of cultural heritage in the occupied parts of Croatia within the EC Monitoring Mission in Zagreb.

Through very active engagement of the ARCH Foundation of Lugano, and in particular its head Francesca von Habsburg, and of the representatives of the coordinate institutions for the protection of cultural heritage in Croatia, several meetings convened at ECMM in Zagreb with the aim to examine possibilities of such cooperation. The establishment of a special department of ECMM was initiated, lists of priorities for monitoring cultural heritage in the occupied parts of Croatia were made, ways to apply international conventions for the protection of cultural heritage, particularly the Hague Convention, were investigated, an international team of experts which should have worked in common with the ECMM in Zagreb was proposed, etc.

As the ECMM did not have the mandate to monitor the situation of cultural heritage in Croatia until 1994., it was unfortunately impossible to realize most of these proposals.

However, thanks to the understanding of the representatives of ECMM in Zagreb, monitoring was partly carried out in the occupied areas of Croatia and this was the first relevant information which helped Croatian institutions in their efforts to protect movable and immovable cultural property and address appeals to UNESCO and ICOM to organize a

special department or a special expert team within the UN peace keeping forces or ECMM with the task to implement the respect of cultural property and cooperate with civilian authorities responsible for the protection of cultural heritage, document the situation of cultural heritage, and have a mandate to implement the protection of cultural heritage and monitor the application of the Hague and other international conventions.

The proposal of Dr. Colin Kaiser, consultant expert of Council of Europe, who was assigned since 1991. with several fact finding missions on the situation of cultural heritage during and after the war in Croatia and in Bosnia and Herzegovina, which he put forth in his report on the mission in March 1994., published in the supplement, that European Council should reinvigorate cooperation with the ECMM in monitoring cultural heritage, initiated discussion on this matter at the level of Parliamentary Assembly of the Council of Europe, which concluded to give a new mandate to ECMM in the countries of former Yugoslavia. The context of the new mandate is based on the Law of War, which also contains the Geneva and the Hague Conventions, and assures quick flow of information through the Parliamentary Assembly of the Council of Europe and the cooperation with further fact finding missions in the field of cultural heritage.

Through its new mandate and through the authority extended to the monitoring of cultural heritage, the EC Monitoring Mission contributes to the more relevant picture of devastation, and sometimes also of preservation, of cultural heritage in the UNPA areas in Croatia. The diminishing of political and military role of Monitoring Mission gives their small structure better possibility of engagement in the field of cultural heritage.

ECMM Humanitarian Section in Zagreb will be receiving the list of priorities for monitoring from Council of Europe, and will develop close cooperation with the regional and national institutions in Croatia responsible for the protection of cultural heritage, museums, archives, etc.

They will also try to reestablish professional contacts between the cultural institutions from the UNPA zones in Croatia which were disrupted by war, as well as to protect the damaged cultural monuments in the occupied Croatian territory in common with the local authorities, with the purpose to prevent further damages.

The activities in the field are supplemented by comprehensive photographic documentation and by a questionnaire especially designed for this purpose, which can be also supplemented according to the needs and to the proposals of Croatian regional and national cultural institutions.

The reports on the investigations of Humanitarian Section of the ECMM will be published in The Humanitarian Activity Weekly Report in Cultural Heritage column.

The common activities of MDC and ECMM Humanitarian Section in Zagreb with the purpose of monitoring the situation of the 17 museums and galleries in occupied territory of Croatia have given excellent results. For the first time since the beginning of the war we have reliable information, accompanied by the adequate documentation, on the situation of the museums in Vukovar, Ilok, Knin, Benkovac, Drniš, Obrovac, Jasenovac, and of the Kamensko depot of Karlovac Municipal museum. Almost all of these museums, with the exception of the Jasenovac Memorial, are opened to the public and, except for the collections of the museums of Vukovar and Drniš, all collections are completely or partly in storage. The collection of works by Ivan Meštrović from Drniš museum has been stored in the depot of Knin

museum, except for the 7 paintings which were probably stolen and their disappearance was reported to local police.

Ethnographic collection and library of Drniš museum are also in storage at the Knin museum.

A particularly fruitful cooperation with numerous cultural institutions in Croatia has been established in matters of implementation of the new mandate of ECMM with Mr. Albert Hittmeyer, director of the Humanitarian office of ECMM in Zagreb, Mr. Jan E. Boeles, head of the Netherlands delegation and Mr. Colin Kaiser, in part the initiator of the new mandate of the ECMM.

*Translated by:
Zdenka Ungar*

REGISTAR MUZEJA I GALERIJA NA OKUPIRANOM TERITORIJU REPUBLIKE HRVATSKE S PODACIMA O STANJU FONDOVA - KRAĐAMA, DOKUMENTIRANOSTI, IZVORIMA INFORMACIJA I DR.

*Branka Šulc
Muzejski dokumentacioni centar
Zagreb*

1. BENKOVAC

ZAVIČAJNI MUZEJ

Vrsta muzeja: zavičajni
Osnovan: 1984.
Kategorija muzejske građe: C
Broj muzejskih predmeta: 3.000

Muzej je utemeljen 1984. godine, kada je sakupljeno nekoliko desetaka etnografskih predmeta, a rekognosciranjem terena i nekoliko tisuća arheoloških predmeta.

Uz arheološku građu, sa stotinjak lokaliteta benkovačkoga područja, muzej ima zbirke etnografskih i kulturno-povijesnih predmeta.

U Kaštelu je postavljena stalna izložba arheološke građe kojom je prikazan slijed arheoloških razdoblja u ovom kraju od paleolita do srednjega vijeka.

*Prve informacije u izvješću Promatračke misije EU-a, lipanj 1994. godine, govore da je muzej otvoren za javnost a fond muzeja cjelovit. Zbirka ikona iz pravoslavnih crkava u Benkovcu, Islamu Grčkom i Kašiću bila je prenesena u Beograd i prezentirana na izložbi u Narodnome muzeju. Ikone su nakon zatvaranja izložbe vraćene u benkovački muzej.

2. DRNIŠ

MUZEJ DRNIŠKE KRAJINE

Vrsta muzeja: zavičajni
Osnovan: 1970.
Kategorija muzejske građe: B
Broj muzejskih predmeta: 408

Muzej Drniške krajine osnovan je u rodnoj kući dr. Božidara Adžije (1890.-1941.) predratnoga hrvatskog političara i publicista. Zgradu i početni muzejski fundus, s umjetninama, namještajem, obiteljskim arhivom i bibliotekom, darovao je građu kolekcionar Nikola Adžija.

Zgrada i stalni postav uređeni su 1983. godine, a izložba je organizirana prema zbirkama: djela Ivana Meštrovića, arheološka i etnografska zbirka, djela drniških likovnih umjetnika i memorijalna soba B. Adžije. Fundus ima 408 predmeta, a 184 su u stalnom postavu.